KOSOVA

SERAMİK SEKTÖRÜ
PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Kasım 2026

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

KOSOVA PLASTİK SEKTÖRÜ
PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke Pazarında Seramik Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Kosova ekonomisi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ağırlıklı rol oynadığı, bu işletmelerin ekonomik faaliyetlerin sürdürülmesinde ve piyasa ekonomisinin gelişiminde önemli katkı sağladığı bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte, yaşam standardının yükseltilmesi, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve dış ticaret açığının azaltılması amacıyla sanayi yatırımlarının artırılmasına, üretim kapasitesinin geliştirilmesine ve daha yüksek bir büyüme ivmesinin yakalanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çerçevede, ülke ekonomisi ve inşaat sektörü açısından önemli bir faaliyet alanı olan seramik sektörü, büyük ölçüde ithalata dayalı bir yapıya sahiptir. Ülkede seramik üretimi bulunmamakta olup, dolayısıyla sektördeki iç talep ağırlıklı olarak ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

Diğer taraftan, Kosova'da faaliyet gösteren ve çeşitli sektörlerde ülkedeki süreçlerin işletilmesini sağlayan önemli kamu kurumları ve kuruluşlar aşağıda sıralanmaktadır.

Kosova Sanayi, Girişimcilik, Ticaret ve İnovasyon Bakanlığı (MINTI), sanayi sektörüyle ilgili politikaların geliştirilmesinden, özel sektör büyümesinin desteklenmesinden ve iş ortamını düzenleyen kararların veya müdahalelerin alınmasından sorumludur. Uygulamada olan mevcut politikalarını, kurumsal işleyiş öncelikli olarak yatırım teşvikini, rekabeti desteklemeyi ve ihracatı teşvik etmeyi hedeflemekte ve desteklemektedir. MINTI çatısı altında çeşitli alt kuruluşlar bulunmaktadır. Ana görevleri, özel sektörün gelişimini desteklemek için mevcut politikaları uygulamaktır. En önemli kurumlar arasında şunlar yer almaktadır:

Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı (KIESA), Kosova'da yatırım ve ihracatı teşvik etmekten sorumlu kurumdur. KIESA, Kosovalı firmaların uluslararası fuarlarda sergilenmesi veya yurt dışında ticaret misyonları yürütülmesi gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. KIESA tarafından sağlanan destek tedbirlerinden bazıları; finansal hibeler, teknik destek ve kalite standartlarına uygun sertifikasyon konusunda danışmanlık, iş danışmanlığı gibi alanlardır.

Sınai Mülkiyet Ajansı (API), sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunmasından sorumludur.

Kosova Standardizasyon Ajansı (KAS), standardizasyondan sorumlu olan kurumdur.

Kosova Akreditasyon Kurumu (KAA), ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak Kosova özel sektörünü desteklemeye elverişli ulusal bir uygunluk değerlendirme sistemi uygulamayı amaçlayan akreditasyondan sorumlu kurumdur.

Kosova Metroloji Ajansı (KMKA), kalibrasyon hizmetleri de dahil olmak üzere ulusal ölçüm cihazlarının geliştirilmesi ve sağlanmasından sorumludur.

Kosova Ticaret Kayıt Ajansı'nın (ARBK), yeni işletmelerin kaydından sorumludur.

Kosova Maliye Bakanlığı ve onun yürütme organı olan Kosova Vergi İdaresi, Kosova'da vergi ve maliye politikasından sorumlu yasal kurumlardır. Kosova mali politikalarının genel anlamda özel sektörü destekleyici olduğu söylenebilmektedir. Kosova Gümrük Müdürlüğü, Kosova Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermekte ve gümrük mevzuatının uygulanmasından, özellikle

gümrük vergilerinin toplanmasından, ticaretin genel görünümünden ve ticari markaların ve diğer ticari sırların korunmasından sorumludur. Kosova, Avrupa Birliği'ne (AB) entegre olmayı hedeflediği için Kosova Gümrükleri AB standartlarına uygun olarak faaliyet göstermektedir.

Diğer taraftan, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa'nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen bazı ülkeler tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistiki verilere erişim konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir. Kosova ekonomisine ve sektörlere ilişkin detaylı verilerin bulunmaması ve ekonomideki yüksek kayıt dışılık düzeyi, seramik sektörünün genel büyüklüğünün ve performansının doğru bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Kosova'da seramik sektörde faaliyet gösteren firmaların büyük bir bölümünü küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) oluşturmaktadır. Ülkede seramik sektöründe üretimin bulunmamasından ötürü sektör dışa bağımlı olup talep ithalat yolu ile karşılanmaktadır. Ticaret Müşavirliğimiz tarafından yapılan araştırmalara ve sektörün aktörlerinden edinilen bilgilere göre; seramik sektöründeki ürünlerin fiyatının son dönemlerde inşaat maliyetlerindeki genel artışa paralel olarak arttığı yönündedir. Piyasadaki seramik fiyatlarının ürünün menşeine, yüzey kalitesine ve kalınlığı ve kullanım alanına göre değişmekle birlikte genel bir fiyat artışı yaşandığı gözlemlenmektedir. Tedarikçi ülkelerdeki üretim maliyet artışları ve Kosova iç pazarındaki çalışan ve şirket giderlerinin artması ürünlerin nihai satış fiyatını da etkilemiştir.

Ürün bazlı olarak, toptan satışı gerçekleştirilen standart seramik ürünlerinden en çok talep görenler 60x60 cm ve 60x120 cm'lik olan ürünler olup söz konusu ürünlerin yaklaşık toptan satış fiyatları da m^2 başına 13€ ila 22 € seviyelerinde olduğu, büyük ebatlı seramik ürünlerinin metrekare fiyatlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Kosova'da seramik sektörünün çok büyük bir bölümünü yukarıda da belirtildiği üzere KOBİ'ler oluşturmakla birlikte seramik sektörü üzerine kurulmuş bir dernek veya birlik bulunmamaktadır.

Şirketler dışında seramik imalat sektörünü etkileyen diğer kamu ve özel kurum kuruluşlar arasında ise: Üniversiteler, Kosova Sanayi, Girişimcilik, Ticaret ve İnovasyon Bakanlığı, Kosova Ekonomi Odası, Kosova Yatırımları Destekleme Ajansı, Kosova Üreticiler Kulübü gibi kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır.

Ticaret Müşavirliğimiz kayıtlarında bulunan seramik sektöründe faaliyet gösteren firmalara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

FİRMA ADI	**ADRES**	**TEL**	**E-POSTA**	**WEB**
Agimi Company Qeramika	Magjistralja Mitrovicë - Prishtinë	00383 45 611 045	info@agimicompany.com;	-
Al Trade - Bau Market	Str. Mother Teresa, Highway	00383 38 0800 77 770	info@altradecenter.co;	https://altradecenter.com/en/

	Prishtine - Fushe Kosovo			
Albaqeramika	Kilometri IV, Magjistralja Prishtinë – Ferizaj, 10000 Prishtinë	00383 49 206 060 00383 49 427 772	office@albaqeramika.com;info@albaqeramika.com;	http://albaqeramika.com
Aldex Qeramika	Priştine Kosova	00383 45 505 006	info@aldex-ks.com;	https://aldex-ks.com
Alfa Qeramika	Rruga Magjistralja Prishtinë-Ferizaj	00383 49 885 786 00383 44 521 171	info@alfaqeramika.com;ndihme@alfaqeramika.com;	http://alfaqeramika.com/
Ballkani Qeramike	Babush, Magjistralja Ferizaj – Prishtinë, Kilometri 8-të	00383 45 907 097	info@ballkaniqeramike.com;	https://ballkaniqeramike.com/
Bast Trade	Magj. Prishtinë-Mitrovicë Shkabaj XK, Kastriot 15000	00383 45 555 759	bast-trade@hotmail.com	https://www.facebook.com/welcomebasttrade/
Dea Qeramika	"Rr.Tony Blair" - Stanoc 42000, Vushtrri, Kosovo	00383 45 701 008	info@deaqeramika.com;	https://www.facebook.com/p/DEA-Qeramika-100083101282441
Dino Qeramike	Magj. Prishtine - Ferizaj Konjuh 14000 Lipjan Kosova	00383 38 566 666	info@dino-company.com;	https://dino-company.com/
Elsa Group	Fshati Ramun, 30000 Pejë Vragoli	00383 49 905 918	info@elsa-group.com	https://elsa-group.com/
Euro Pipe	Rr.Lidhja e Pejës, 1000 , Prishtine.	00383 49 444 093 00383 49 519 925	info@europipe-ks.com;	https://www.europipe-ks.com/
Fortesa.Nt	Rr.Veternik Prishtine	00383 38 545 696 00383 44 504 059 00383 38 602 404 00383 38 602 696 00383 38 602 301	info@fortesa.net;	https://www.fortesa.net/
Gajrepi	Shtime Kosova	00383 45 476 660	gajrepi@hotmail.com;	https://www.gajrepi.com
Kreativ Qeramika	Rr. Rrafshi i Kosovës Nr.52 10000 Prishtinë, Kosovë	00383 38 602 600	online@kreativqeramika.com;	https://kreativqeramika.com/
Lutian Home	Magj. Prishtine - Ferizaj	00383 46 123 900	info@lutianhome.com	https://lutianhome.com/
Natex	Rr. Magj. Prizren - Prishtine, Prizren 20000 Kosova	00383 29 240 267 00383 44 173 903 00383 44 229 867	info@natex-ks.com;natexprizren@gmail.com;nyhaliti@hotmail.com	www.natex-ks.com
Proton Qeramika	Zona Industriale Rruga Qagllavice Veternik Prishtine 10000 Kosova	00383 44 328 546 00383 49 619 004	info@protonqeramika.com;	https://www.protonqeramika.com/

Tika Mosaic	Zona Industriale p.n. Fushe Kosova Prishtine	00383 49 666 676	mosaic@tiki-ks.com;	https://www.tiki-ks.com/
Tiki	Zona Industriale Fushe Kosove	00383 49 672 999	alba.blakcori@tiki-ks.com	https://tiki-ks.com
Union Ceramica	Llapnasellë Pristina, Kosovo	00383 49 800 070	unionceramica@gmail.com;	https://www.facebook.com/unionceramica/
Interria	Str. Villiam Vokeri, 30, Prizren, Kosovo, 12000	00383 48 713 111	interiashowroom@gmail.com	https://interia-ks.com/
Valon Qeramika	Magjistrale Prishtinë-Vushtrri, në hyrje të Vushtrrisë 42000 Vushtrri, Kosovo	00383 45 656 222	valonqeramika@gmail.com;	https://www.facebook.com/valonqeramika/

Kosova'da etkin faaliyet gösteren Ticaret Odaları ve İşadamı Derneklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

İsim	**Adres**	**Telefon**	**e-mail**	**Web**
Kosova Ekonomi Odası	Oda Ekonomike e Kosovës	Kamu	Rr. Nena Tereza Nr.20 Priştine	0038338224299
Kosova Yatırım ve Kurumsal Destek Ajansı (KIESA)	Agjencisë për Investime dhe Përkrahjen e Ndërmarrjeve në Kosovë	Kamu	Rr. Muharrem Fejza, Lagja Spitalit Priştine	003833820036542
Kosova Türkiye Ticaret Odası	Oda Tregtare Kosovaro Turke	Dernek	Imzot Nıke Prella No. 42 Ulpiane Priştine	0038338550100
"ESNAF" İş Adamları ve Esnaflar Derneği	ESNAF" İş Adamları ve Esnaflar Derneği	Dernek	"Ismet Jashari Kumanova	
20000 Prizren"	0038329241931 0038344950050	info@esnaf-rks.org;	http://www.esnaf-rks.org/tr/	
Kosova İşletmeler Birliği	Aleanca Kosovare e Bizneseve	Dernek	Lidhja e Prizrenit, Prishtinë	0038338221044
Kosova Sanayi ve Ticaret Odası	Oda e Tregtise dhe Industrise	Dernek	Rr. Gazmend Zajmi, nr.6, Bregu i Diellit, Prishtinë	0038338223213
Kosova Üreticiler Kulübü	Klubi i Prodhuesve të Kosovës	Dernek	Rr.Lorenc Antoni, Nr.21, Qyteza Pejton,	0038345665734
Kosova Almanya Ticaret Odası	Oda Ekonomike Gjermano – Kosovare	Dernek	Rruga Prishtinë – Fushë Kosovë, Icon Tower, Rr. Tirana, 10000 Prishtina Kosovo	0038338600880

1.4 Seramik Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Kosova seramik ürünlerinin perakende satışı genel olarak sektörde faaliyet gösteren seramik ithalatçı firmalarının üzerinden gerçekleşmektedir. Toptan satışlar ise ağırlıklı olarak büyük dağıtımcı firmalar ile inşaat projeleri üstlenen firmaların talebi üzerine gerçekleşmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Seramik (69 GTİP) Sektöründe Kosova'nın En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	2025 İthalat Değeri (€)	Miktar (kg)	Pay (%)
1	Hindistan	32.107.266	107.988.851	31,8
2	İspanya	12.185.192	19.847.725	12,1
3	Çin	11.162.893	9.956.992	11,1
4	**Türkiye**	**9.766.793**	**19.501.151**	**9,7**
5	İtalya	8.731.443	12.609.560	8,6
6	Sırbistan	8.727.329	61.218.043	8,6
7	Hırvatistan	6.608.218	26.895.810	6,5
8	Arnavutluk	1.760.740	32.105.168	1,7
9	Belçika	1.596.915	4.553.315	1,6
10	Macaristan	1.555.727	6.081.195	1,5
	TOPLAM	**100.998.849**	**330.553.102**	**100**

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova Gümrük Müdürlüğü verilerine göre, 2025 yılı içerisinde 69 GTİP faslı altında sınıflandırılan seramik ürünlerinde Kosova'nın toplam ithalatı yaklaşık 101 milyon € olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu ithalatın toplam miktarı yaklaşık 330,6 milyon kg olup, sektör ülkenin dış ticaretinde önemli bir yer tutmaktadır.

Sektörde en fazla ithalat gerçekleştirilen ülkeler incelendiğinde, Hindistan 32,1 milyon € ve %31,8'lik pay ile ilk sırada yer alırken, İspanya 12,2 milyon € ve %12,1'lik pay ile ikinci sırada bulunmaktadır. Çin ise 11,2 milyon € ve %11,1'lik pay ile üçüncü sırada yer almakta olup, ilk üç ülkenin toplam payı sektör ithalatının %55'ine ulaşmaktadır. Türkiye, 9,8 milyon € ve %9,7'lik pay ile dördüncü sırada yer alırken, İtalya ve Sırbistan yaklaşık 8,7'şer milyon € ve %8,6'şar pay ile Türkiye'yi takip etmektedir.

Türkiye, Kosova'nın seramik ürünleri ithalatında önemli tedarikçi ülkeler arasında yer almakta olup, miktar bazında değerlendirildiğinde yaklaşık 19,5 milyon kg ile toplam ithalat hacminin %5,9'unu karşılamaktadır. Değer bazında dördüncü sırada bulunan Türkiye, sektör ithalatının yaklaşık onda birini karşılamakta ve Kosova pazarında önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Bununla birlikte, Hindistan'ın hem değer hem de miktar bakımından belirgin üstünlüğü, sektördeki rekabetin yoğunlaştığını ve Türk seramik ürünleri açısından pazar payının artırılmasına yönelik önemli bir potansiyel bulunduğunu göstermektedir.

2.2 Seramik (69 GTİP) Sektöründe Kosova'nın En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (€)	Miktar (kg)	Pay (%)
1	Arnavutluk	1.249.025	6.624.750	21,2
2	İsviçre	978.992	1.255.773	16,6
3	Kuzey Makedonya	947.832	10.724.607	16,1
4	Karadağ	887.974	10.247.840	15,1
5	Almanya	811.089	1.574.277	13,8
6	Avusturya	422.324	1.374.054	7,2
7	Sırbistan	192.888	326.834	3,3
8	Fransa	87.919	110.354	1,5
9	Sierra Leone	59.898	42.442	1,0
10	İtalya	52.204	454.495	0,9
15	**Türkiye**	**513**	**61**	**0,009**
	TOPLAM	**5.882.844**	**33.072.009**	**100**

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova Gümrük Müdürlüğü verilerine göre, 2025 yılı içerisinde 69. GTİP faslı altında sınıflandırılan seramik ürünlerinde Kosova'nın toplam ihracatı yaklaşık 5,9 milyon € olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu ihracatın toplam miktarı yaklaşık 33,1 milyon kg olup, sektörün ihracat hacminin ithalatına kıyasla oldukça sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir.

2025 yılında seramik sektöründe en fazla ihracat gerçekleştirilen ülke 1,25 milyon € ve %21,2'lik pay ile Arnavutluk olmuştur. Arnavutluk'u 979 bin € ve %16,6'lık pay ile İsviçre takip etmektedir. Kuzey Makedonya ve Karadağ ise sırasıyla 948 bin € ve 888 bin € ihracat değeriyle üçüncü ve dördüncü sırada yer almaktadır. İlk dört ülkeye yapılan ihracat, toplam sektör ihracatının %69'unu oluşturmaktadır. Almanya ise 811 bin € ve %13,8'lik pay ile beşinci sırada bulunmaktadır.

Türkiye ise 513 € ihracat değeri ve %0,009'luk pay ile Kosova'nın seramik sektöründe en fazla ihracat gerçekleştirdiği 15. ülke konumundadır. Türkiye'ye gerçekleştirilen ihracat miktarı yalnızca 61 kg düzeyinde kalmıştır. Buna karşın, Türkiye'den yapılan seramik ürünleri ithalatının yaklaşık 9,8 milyon € seviyesinde olması, iki ülke arasındaki sektörel ticaretin büyük ölçüde Türkiye'den Kosova'ya yönelik olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kosova seramik sektörünün ihracat performansının ağırlıklı olarak Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Karadağ gibi bölge ülkeleri ile İsviçre ve Almanya gibi Avrupa pazarlarındaki talebe bağlı olduğu görülmektedir. Özellikle ilk beş ülkenin toplam ihracattaki %82,8'lik payı, sektör ihracatının sınırlı sayıda pazarda yoğunlaştığını göstermektedir.

2.3 Seramik Sektöründe Kosova'nın Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2025 İthalat Değeri (€)	2025 Türkiye'den İthalatı (€)	Türkiye'den İthalat Payı (%)
6907.21	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçmeyenler	58.995.754	6.560.742	11,12
6905.10	Kiremitler (Adi topraktan veya diğer seramik maddelerden olanlar)	13.015.299	6.427	0,05
6904.10	İnşaat tuğlaları	7.935.936	1.698	0,02
6911.10	Sofra ve mutfak eşyası (Porselenden veya çiniden olanlar)	5.569.755	764.061	13,72
6910.10	Porselenden olanlar (Sıhhi tesisat eşyası: lavabo, küvet vb.)	3.085.829	361.142	11,70
6910.90	Diğerleri (Diğer seramik maddelerden musluk taşı, lavabo,便器 vb.)	2.903.269	1.680.062	57,87
6912.00	Seramikten sofra ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (porselenden olanlar hariç)	1.951.477	188.607	9,66
6907.22	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçen fakat % 10'u geçmeyenler	1.627.140	27.460	1,69
6904.90	Diğerleri (Seramikten döşeme blokları, putrel üstü tuğlalar vb.)	974.261	7.931	11,12
6907.40	Bitirme seramikleri	794.620	-	0,05

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

2.4 Seramik Sektöründe Kosova'nın Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2025 İhracat Değeri (€)	2025 Türkiye'ye İhracatı (€)	Türkiye'ye İhracat Payı (%)
6907.21	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçmeyenler	2.601.815	-	-
6904.10	İnşaat tuğlaları	996.315	-	-
6911.10	Sofra ve mutfak eşyası (Porselenden veya çiniden olanlar)	414.938	8,24	
6902.10	Ağırlık itibariyle % 50'den fazla, MgO, CaO veya Cr2O3 olarak ifade edilen, ayrı ayrı veya birlikte Mg, Ca ya da Cr elementleri içerenler	380.589	-	-
6905.90	Diğerleri (Seramikten baca şapkaları, baca boruları, mimari tezyinat vb.)	316.738	-	-
6910.90	Diğerleri (Diğer seramik maddelerden sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	235.207	-	-

6904.90	Diğerleri (Seramikten döşeme blokları, putrel üstü tuğlalar vb.)	229.681	-	-
6905.10	Kiremitler (Adi topraktan veya diğer seramik maddelerden olanlar)	178.558	-	-
6907.40	Bitirme seramikleri	148.172	-	-
6910.10	Porselenden olanlar (Sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	137.504	-	-

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer - Miktar)

2.5 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (Değer-€) (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025
6907.21	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçmeyenler	6.482.989	55.151.669	2.517.811	9.230.881	6.560.742
6910.90	Diğerleri (Diğer seramik maddelerden sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	2.484.069	3.254.106	2.865.470	2.005.830	1.680.062
6911.10	Sofra ve mutfak eşyası (Porselenden veya çiniden olanlar)	549.603	3.969.698	755.682	608.537	764.061
6910.10	Porselenden olanlar (Sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	856.211	2.310.047	678.035	677.900	361.142
6912.00	Seramikten sofra ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (porselenden olanlar hariç)	527.618	1.669.197	478.913	215.880	188.607
6907.23	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 10'u geçenler	463.825	2.003.077	92.804	156.614	48.651
6902.10	Ağırlık itibariyle % 50'den fazla, MgO, CaO veya Cr2O3 olarak ifade edilen, ayrı ayrı veya birlikte Mg, Ca ya da Cr elementleri içerenler	150.037	1.219.764	221.342	-	43.662
6904.10	İnşaat tuğlaları	26.168	3.907.458	32.712	88.394	42.790
6907.22	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçen fakat %10'u geçmeyenler	244.086	2.344.641	19.539	47.841	27.460
6907.30	Mozaik küpler ve benzerleri (6907.40 alt	11.123	17.866	7.459	7.911	10.743

	pozisyonundakiler hariç)					
TOPLAM		**11.795.729**	**75.847.523**	**7.669.767**	**13.039.788**	**9.727.920**

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

2.6 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (Miktar - Kg) (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	**Ürün Adı**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
6907.21	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçmeyenler	22.298.916	115.218.007	6.297.526	26.137.562	17.534.366
6910.90	Diğerleri (Diğer seramik maddelerden sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	1.952.528	1.753.789	1.450.503	1.122.927	1.010.730
6910.10	Porselenden olanlar (Sıhhi tesisat eşyası; lavabo, küvet vb.)	808.175	1.603.814	428.663	440.712	239.600
6911.10	Sofra ve mutfak eşyası (Porselenden veya çiniden olanlar)	208.709	1.337.045	186.532	152.113	199.689
6904.10	İnşaat tuğlaları	180.500	18.830	1.005	392.973	183.397
6907.23	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 10'u geçenler	1.669.112	5.276.398	191.392	443.759	103.420
6907.22	Ağırlıkça suyu absorbe etme katsayısı % 0,5'i geçen fakat %10'u geçmeyenler	1.024.577	5.726.797	57.169	138.617	72.721
6912.00	Seramikten sofra ve mutfak eşyası, diğer ev eşyası ve tuvalet eşyası (porselenden olanlar hariç)	243.244	952.325	172.468	251.241	69.850
6902.10	Ağırlık itibariyle % 50'den fazla, MgO, CaO veya Cr2O3 olarak ifade edilen, ayrı ayrı veya birlikte Mg, Ca ya da Cr elementleri içerenler	197.350	798.508	177.740	-	36.000
6905.10	Kiremitler (Adi topraktan veya diğer seramik maddelerden olanlar)	57.620	39.941.116	-	2.100	22.820
TOPLAM		**28.640.731**	**172.626.629**	**8.962.998**	**29.082.004**	**19.472.593**

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

3. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

3.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Kosova'nın Başkenti Priştine sektör için en önemli potansiyel şehir olmakla birlikte, diğer önemli hedef şehirler ise Prizren, Ferizaj, Fushe Kosove, Mitrovica, Gilan, Gjakova, Suhareka ve Peja olarak sıralanmaktadır.

3.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Kosova, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler) ekonominin ana bileşeni oluşturduğu ve söz konusu işletmelerin piyasa ekonomisine önemli katkı sunduğu bir yapıya sahiptir. Kosova'da seramik sektörü son yıllarda kayda değer ölçüde büyüme göstermiştir. Kosova genelinde seramik sektöründe üretim bulunmamakta olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde net ithalatçı konumunda olan Kosova'nın seramik sektöründe ihtiyacını ithalat ile karşılamaktadır. Diğer taraftan, sektörde önde gelen firmalar Raporun 1.3 bölümünde detaylı olarak belirtilmiştir.

3.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kosova'da faaliyet gösteren şirketlerin herhangi bir ticaret odası veya benzer kuruluşa kayıt yaptırma zorunluluğu bulunmaması dolayısıyla, diğer sektörlerde olduğu gibi seramik sektöründe de faaliyet gösteren şirketler büyük ölçüde birbirinden bağımsız hareket etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık %25'inin Kosova'daki mevcut iş dünyası derneklerinden biriyle resmi bir ilişkisi olduğunu tahmin edilmektedir. Sektördeki şirketlerin çoğunun Kosova'daki ticaret odalarından birinin üyesi olduğu söylenebilmektedir.

3.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Kosova'nın bağımsızlığını 2008 yılında ilan etmiş yeni bir ülke olması ve buna bağlı olarak daha yeni yeni yapılanmakta olan bir ekonomiye sahip olması bilgi erişiminde zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, Kosova'nın bağımsızlığının dünyanın belli bir kısmı tarafından tanınmaması, Birleşmiş Milletler'e ait TradeMap vb. veri tabanlarında yer almamasına neden olmakta, bu durum dış ticaret verilerine erişimi sınırlamaktadır.

Diğer taraftan, Kosova'da gümrük idareleri de "firma mahremiyetini" gerekçe göstererek ithalatçı bilgilerini paylaşmamaktadır. Öte yandan, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin var olup olmadığına ilişkin bilgilere ise Kosova Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kosova Şirket Kayıt Ajansı (ARBK) https://arbk.rks-gov.net/TableSearch sistemi üzerinden erişilebilmektedir.

3.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Uluslararası ticarette gerekli olan standart belgeler dışında, seramik sektöründe istenen ek bir zorunlu belge bulunmamaktadır. Zorunlu belgelere ilişkin Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveline https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee bağlantı adresinden erişim sağlanabilmektedir.

3.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Kosova'da ürün güvenliği, ithalat denetimi, piyasa gözetim ve denetimi aracılığı ile yapılmakta olup, ayrıca doğrudan halk sağlığını etkileyebilecek gıda vb. ürünlerde sevk öncesi inceleme sistemi de uygulanmaktadır. Sevk öncesi inceleme sistemi sadece daha önce Avrupa Birliği üye ülkelerine ihracatı hiç yapılmamış ürünler için uygulanmaktadır.

Ürün güvenliği denetimleri konusunda sistemlere göre sorumlu olan kurum ve kuruluşlar, Kosova Gümrük Genel Müdürlüğü ve Kosova Piyasa Müfettişliği Ajansıdır.

Kosova Ticaret, Sanayi ve Girişimcilik Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Piyasa Müfettişliği Ajansı, tüketiciler nezdinde ürün ve hizmet güvenliğini sağlamaya yönelik var olan yasal mevzuatın uygulamalarını denetlemek ve uygulamakla mükelleftir. Yapılan denetimler sonucunda güvensiz çıkan ürünlere ilişkin müfettişler yasal işlem başlatabilmekte, ürünü piyasadan toplatabilir veya para cezası verilebilmektedir.

3.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Kosova'da seramik sektörüne yönelik özel olarak düzenlenen fuar bulunmamakta olup, ülkede yıl içerisinde 2 farklı kurum/kuruluş tarafından uluslararası fuar düzenlenmektedir. Bunlar; Kosova Chamber of Commerce (OEK) ve Congress and Event Organization (CEO)'dır. Fuarlar, Expokos Uluslararası Fuar, Agrokos Tarım ve Gıda Fuarı, Uluslararası Priştine Genel Fuarı ve Agri-Renew Tarım ve Yenilenebilir Enerji Fuarı'dır. Söz konusu fuarlar büyük çapta olmamakla birlikte bölge ülkelerinden de katılım sağlandığı görülmektedir. Priştine Genel Fuarı ve Expokos fuarlarında seramik firmalarının da yer aldığı gözlemlenmiştir.

3.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Ticaret Müşavirliğimiz bilgisi dahilinde 2027 yılı Mart ayının sonunda Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Kosova'da takım tezgahları sektöründe B2B organizasyonuna yönelik Sektörel Ticaret Heyeti düzenlemeyi planlamaktadır. Söz konusu heyette seramik sektöründen de firmaların yer alıp almayacağı konusunda halihazırda bilgi bulunmamaktadır.

3.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Kosova'da küçük, orta ve büyük ölçekli kamu projeleri Kosova Kamu İhale Düzenleme Komisyonu tarafından yayımlanmakta ve duyurular https://e-prokurimi.rks-gov.net/ web sitesi üzerinden takip edilebilmektedir.

Ayrıca, daha önce Kosova'da faaliyet gösterdiğiniz sektörde açılmış ve sonuçlandırılmış ihalelerin kazananlarını tespit etmek ve bu firmaların alt yüklenicisi olmak için ise, bir başka veri tabanı olan https://www.prokurimihapur.org internet adresi bulunmaktadır.

3.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

27 Eylül 2013 tarihinde imzalanan Türkiye ile Kosova arasında Serbest Ticaret Anlaşması, ülkemizde 4 Nisan 2015 tarihli ve 6649 sayılı Kanunla onaylanmış ve 14 Temmuz 2015 tarihli ve 29416 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kosova tarafında ise bahse konu anlaşmanın yürürlüğe girmesi, 11 Haziran 2019 tarihinde Kosova Cumhurbaşkanı'nın imzalamasının ardından 13 Haziran 2019 tarihinde resmi gazetede yayınlaması ile **1 Eylül 2019** tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anlaşmayla, ülkemizce 2008 yılından bu yana Kosova menşeli sanayi ürünlerinde uygulanan tek taraflı gümrük vergisi muafiyeti konsolide edilmiştir. Buna karşılık Kosova tarafı sanayi ürünlerinin tamamında Anlaşmanın yürürlüğe girişini takip eden 9 yıl içinde gümrük vergilerini kademeli olarak sıfırlamayı kabul etmiştir. (Bu doğrultuda, STA'da belirlenen şartlar dâhilinde yer yıl çeşitli ürün gruplarında Türk ürünlerine uygulanan vergi oranlarında düşüş gerçekleşmektedir). Tarım ürünlerinde ise karşılıklı olarak 850 adet tarım ürününde taviz tanınmıştır.

Kosova'nın STA Anlaşması bulunan diğer ülkeler veya ülke grupları aşağıdaki gibidir:

CEFTA - Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması,

AB ve Büyük Britanya ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması,

EFTA - Avrupa Serbest Ticaret Birliği

Kosova'ya ihraç edilecek ürünlere uygulanacak vergi oranlarının görülebildiği Kosova Gümrük Tarife Cetveline https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee internet adresinden erişebilir. Diğer taraftan, Kosova, serbest ticaret anlaşması bulunmayan ülkelerin ürünlerine %10 gümrük vergisi uygulamaktadır.

3.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Kosova ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamında tercihli ticarette gümrük muafiyeti için EUR.1 Dolaşım Belgesi ile ürünlere ilişkin gümrük muafiyeti sağlanmaktadır.

3.10 Sektörde Standartlar

Kosova'nın Standardizasyon mevzuatı Uluslararası Standartlar ile Avrupa Standartlarını yansıtmaktadır.

Kosova'da ürün güvenliği ve denetimine ilişkin olarak iki kurum bulunmakta olup, bunlardan bir tanesi Kosova Standardizasyon Kurumu (Kosovo Standardization Agency) diğeri ise Akreditasyon Müdürlüğü (Accreditation Directorate)'dür. Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren bu kurumlarının internet adresleri aşağıda yer almaktadır:

Kosova Standardizasyon Kurumu: https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,59
Kosova Akreditasyon Müdürlüğü: https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,61

Bu alandaki en üst düzeydeki yasal düzenleme, Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 30 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren "Uygunluk Değerlendirmesi ve Ürünler için Teknik Düzenlemeler (Law No. 06/L-041)" başlıklı kanundur. Söz konusu Kanun https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16388 internet adresinde yer almakta olup, üst sağ köşedeki İngilizce seçeneğine tıklanması halinde, Kanunun ingilizce versiyonuna ulaşılabilmektedir.

Bu Kanun'un 6 ncı maddesinde işaretleme, uygunluk değerlendirmesi, dokümantasyon, güvenlik bilgileri gibi teknik düzenlemelere ilişkin gerekliliklere yer verilmiştir. Uygunluk denetimi prosedürleri Kanun'un 3 üncü bölümünde açıklanmıştır. Operatörlerin yükümlülükleri Kanun'un 4 üncü bölümünde açıklanmıştır. Yurtdışında düzenlenen uygunluk belgelerinin geçerliliğine ilişkin koşullar Kanun'un 5 inci bölümünde yer almaktadır. Teknik düzenlemelerin kaydı ve bildirimine ilişkin gereklilikler 6 ncı bölümde belirtilmiştir. Piyasadaki ürünlerin gözetimi 7 nci bölümde belirtilmiştir. Piyasaya sürülecek ürünlerin denetimi 8 nci bölümde belirtilmiştir.

3.11 Sektörde Etiketleme

Kosova'da özellikle insan sağlığını doğrudan etkileyebilecek ürünlere ilişkin detaylı etiketleme mevzuatı bulunmakta olup, bunun dışında ülkeye ithal edilen diğer ürünlerde daha basit etiketleme uygulaması bulunmaktadır. seramik sektöründe de ithal edilen ürünlere ilişkin menşe ülkesi ve ürüne ilişkin teknik özelliklerin yer aldığı bir bilginin ürüne bağlı olması şartı aranmaktadır.

3.12 Sektörde Ambalajlama

Kosova'ya ihraç edilecek ürünlerin üzerinde ürünün ismi, ithalatçının adı, ürünün menşei, ürünün ağırlığı, içeriği, ne şekilde muhafaza edileceği gibi bilgilere yer verilmesi gerekir. Ürünün üzerindeki etiketin Kosova'nın resmi dilinde olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ürün paketinde bu bilgilerin yer alması zorunlu olmayıp, ürünün üzerinde etiket yapıştırmak suretiyle de bu bilgilere yer verilebilmektedir.

Ayrıca tüketicinin korunması mevzuatı; teknik ürünlerde ürünün nasıl kullanılacağı, yetkili bakım yerleri, garanti süresi gibi bilgilerin de ürüne eşlik etmesini zorunlu kılmaktadır.

3.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergâhlar v.b.)

Kosova'nın dış ticaretinde en yoğun kullanılan taşıma modu karayolu taşımacılığıdır. Karayolu taşımacılığı dışında kısmen havayolu taşımacılığı ve çoğunlukla madencilik ürünlerine yönelik ve kısıtlı olmakla birlikte demiryolu taşımacılığı da bulunmaktadır. Kosova'nın denize kıyısı olmadığı için doğrudan denizyolu taşımacılığı bulunmamaktadır. Ancak, ülkeye gelen ürünlerin bir bölümünün Arnavutluk'un Dıraç limanına kadar deniz yolu ile geldiği sonrasında karayolu ile Kosova'ya ulaştığı bilinmektedir. Kosova'nın ABD'ye gerçekleştirdiği ihracat da benzer şekilde Dıraş limanı üzerinden gitmektedir. Ayrıca, Arnavutluk'un Porto Romano, Yunanistan'ın Selanik ve Karadağ'ın Bar limanları da az da olsa deniz taşımacılığında kullanılmaktadır.

Kosova 10.905 km2'lik bir alanı kaplamaktadır. Karayolu ağı 2.434 km uzunluğunda olup, 137,2 km'si (%5,6) otoyol, 753 km'si (%30,94) ulusal yol, 1.495 km'si (%61,42) bölgesel yol ve 18,8 km'si (%2,00) bağlantı yollarından oluşmaktadır.

Kosova'nın toplam demiryolu hattı 335 km olup bunun 105 km'si duraklı ve 103 km ise sanayiye hizmet veren hattır. Kosova demiryollarının kuzeyde Leshak ve Podujeve hatları üzerinden Sırbistan ile, Hani i Elez hattı üzerinden de güneyde Kuzey Makedonya ile bağlantıları mevcuttur. 1999 savaşı sonrasında Sırbistan Hükümeti Kosova'da bulunan demiryollarına ait önemli olan tüm parçaları Sırbistan'a taşıyarak Kosova demiryollarının envanterini boşaltmıştır. Kosova'da 2002 yılından beri demiryolları üzerinden mal taşımacılığı bulunmakta olup söz konusu taşımacılık güzergâhı olarak yalnızca Kuzey Makedonya güzergâhı kullanılmaktadır. Hâlihazırda Kosova Demiryolları işletmesi olan Trainkos tarafından ticari mal ve konteyner taşımacılığı yapılmaktadır.

Kosova'nın denize kıyısı olmamakla birlikte denizyolu taşımacılığında Arnavutluk'un Dıraç ve Yunanistan'ın Selanik limanları ülkeye en yakın olması nedeniyle en çok kullanılan limanlardır. Ancak her iki liman üzerinden de gelen mallar, hâlihazırda demiryolu hatları bulunmaması nedeniyle kamyon taşımacılığı ile karayolu üzerinden taşınmaktadır.

Kosova'da 1 adet uluslararası havalimanı bulunmakta olup söz konusu havalimanı üzerinden de az da olsa havayolu taşımacılığı gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz, Kosova'nın ülkeler itibariyle en çok ithalat yaptığı birinci ülke konumundadır. Türk Hava Yolları'nın Kosova'ya gerçekleştirdiği yolcu seferlerinde aynı zamanda mal taşımacılığına yönelik kargo hizmetleri de vermektedir. Havayolu üzerinden yılda yaklaşık 200 ton mal taşımacılığı yapılmakta olup söz konusu taşımacılığın yaklaşık %50'si (yıllık 100 ton) THY tarafından gerçekleştirmektedir.

Kosova Altyapı Bakanlığı Yolcu ve Mal Taşımacılığı Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre taşımacılık konusunda Kosova'nın 12 AB üyesi ülke ile işbirliği anlaşmalarının bulunduğu, 6 AB üyesi ülke ile teknik protokollerin yürürlükte olduğu bilgisi edinilmiştir.

Kosova'nın denize kıyısı olmadığından limanı bulunmamaktadır. Ancak, Arnavutluk Hükümeti ile yapılan anlaşma ile 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren Dıraç şehrinde bulunan Dıraç limanında ve yine Arnavutluk'taki Porto Romano limanında Kosova hükümeti adına Gümrükleme ofisleri açılmış ve hizmet verilmeye başlanılmıştır. Kosova'nın toplam yüzey ölçümü 10.905 km² olup ülkenin küçük olmasından dolayı ülkede önemli lojistik veya ticaret merkezleri bulunmamaktadır.

Kosova'nın toplam nüfusu 1,6 milyon olup 500 bin kadar vatandaşı da yurt dışında ikamet etmektedir. Kosova diasporasının büyük bölümü Almanya, İsviçre, Avusturya gibi AB ülkelerinde yaşamakta olup bu durum ülkenin ticari rotalarını da etkilemektedir.

İthalat taşımacılığında ise en önemli ticari rotalardan birisi Türkiye'dir. Türk malları genellikle Bulgaristan üzerinden Kuzey Makedonya ve Kosova'nın Hani i Elezit sınır kapısından ülkeye giriş yapmaktadır. Deniz yoluyla gelen mallar ise, Kosova'nın güneyinde yer alan Morina sınır kapısından giriş yapmaktadır. AB ülkeleri ile olan ticarette ise ürünler ağırlıkla Sırbistan üzerinden Kosova'ya taşınmaktadır. Kosova'nın biri havalimanında olmak üzere toplamda 11 adet gümrük terminali bulunmaktadır.

Kosova'da Türk şirketlerimizin lojistik alanında yaşadığı önemli sorunlardan biri sigorta konusundadır. Kosova'nın siyasi nedenlerden ötürü uluslararası sigorta sistemine dâhil olamaması nedeniyle Türkiye'den Kosova'ya taşımacılık yapan araçlar Kosova geçişlerinde sigorta yapmak zorunda kalmaktadır.

Diğer bir sorun ise, Türkiye'den Kosova'ya yapılan ihracatta Kosova Gümrük Müdürlüğü'nün yabancı menşeli malların değerini, resmi faturada gösterilen değerinden daha yüksek belirleme yönünde temayül sergilemesidir. Bahse konu uygulama yalnızca ülkemiz ürünlerine

yönelik olmamakla birlikte durumdan olumsuz etkilenen firmalarımız bulunmaktadır. Yeniden değerlendirme nedeniyle Türk menşeli ürünler için daha fazla gümrük vergisi KDV ödenmesi ve gümrükte fazladan zaman kaybı yaşanmasına neden olmaktadır.

Kosova üretim imkânları kısıtlı, ekonomisi ithalata dayalı bir ülke olması sebebiyle, tüketim ihtiyaçlarını büyük bir bölümünü ithalat yaparak karşılamakta olup, 2025 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı %13,3'tür. Türkiye, Kosova'nın en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında ilk üçtedir. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Türk ürünlerini taşıyan araçların büyük bir bölümünün ülkemiz araçları olduğu ve Kosova'nın ülkemiz lojistik firmaları için önem arz ettiği görülmektedir.

3.14 Dağıtım Kanalları

Kosova'da şirket kurarak piyasaya girmek için, Türkiye'de kurulu şirket ile organik bağa sahip Kosova'da yeni bir firma kurmak ve böylelikle ülkemizin sunduğu ihracat teşviklerinden yararlanmak, Kosova'da kiralanan depo/mağazanın ve tanıtım giderlerinin yarısının devlet tarafından karşılanması sebebiyle ihracatçı firmaya pazara girişte maliyet avantajı sağlayacaktır.

Firmalarımız Kosova'da yeni bir firma kurabilecekleri gibi Türkiye'deki firmalarının bir şubesini de Kosova'da açabilmektedir. Kosova'da firma kurulumu açısından yerli/yabancı ayrımı yapılmadığı gibi, yurtdışına kar transferinde de herhangi bir engelle karşılaşılmamaktadır.

Firmalarımız, Kosova'da doğrudan şirket kurup faaliyete başlayabilecekleri gibi özellikle sektörde faaliyet gösteren yerli firmalara distribütörlük anlaşması ile veya yapı marketler aracılığıyla ürünlerini satma modelini uygulayabilmektedirler.

3.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

Kosova Telekom düzenleyicisinin verilerine göre, Kosova hanelerinin %90'ından fazlası düzenli olarak internet kullanmakta olduğu ve mobil internet kullanan bireylerin sayısı toplam mobil kullanıcıların %92,3'üne ulaşmıştır. Kosova e-ticaret sektörü son yıllarda gelişmeye başlayan ve potansiyel barındıran bir durumdadır. Dijitalleşme ve alt yapının buna yönelik olarak dönüştürülmesi konularındaki projelerin ilerleyen dönemde e-ticarete de yansımalarının görülmesi beklenmektedir.

3.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Kosova'nın yüzölçümü itibarıyla küçük bir ülke olmasından dolayı, seramik sektöründe faaliyet gösteren büyük firmaların ağırlıklı olarak Başkent Priştine olmak üzere, Prizren, Ferizaj, Fushe Kosove, Mitrovica, Gilan, Gjakova ve Peja şehirlerde de faaliyet yürüttükleri görülmektedir.

3.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Kosova'da resmi tatiller aşağıdaki gibidir:

a) Yeni Yıl 1 ve 2 Ocak günleri

b) Ortodoks Noel'i 7 Ocak

c) Kosova Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Günü, 17 Şubat

d) Ramazan Bayramı birinci günü

e) Kosova Cumhuriyeti Anayasa Günü, 9 Nisan

f) Katolik paskalyası, Pazartesi yortu günü

g) Ortodoks paskalyası, Pazartesi yortu günü

h) Uluslararası Emekçiler Günü, 1 Mayıs

i) Avrupa Günü, 9 Mayıs

j) Kurban Bayramı birinci günü

k) Katolik Noel'i, 25 Aralık

olarak uygulanmaktadır. Söz konusu resmi tatil veya bayram günleri cumartesi veya pazar gününe rastlarsa pazartesi günü resmi tatil yapılmaktadır.

3.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Kosova'da en çok bilinen ve kullanılan sosyal medyada platformları (en çok takipçi sayısına sahip) Facebook, İnstagram ve Linkedn olup, buralar üzerinden şirketler tanıtım ve satışlarını gerçekleştirebilmektedir.

3.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Kosova'da düşük değerli gönderiler belirli bir tutara kadar ithalat vergilerinden muaftır. Ancak bazı ürün grupları bu muafiyet kapsamına girmemektedir. Küçük Değerli Gönderiler: Kosova dışından doğrudan Kosova'daki bir alıcıya gönderilen ve toplam değeri 35 Euro'yu geçmeyen düşük değerli mallar, ithalat vergilerinden muaftır.

Gerçek Kişiler Arasındaki Gönderiler: Ticari olmayan ve bireysel kullanım amaçlı olmak kaydıyla, Kosova dışındaki bir gerçek kişiden Kosova'daki başka bir gerçek kişiye gönderilen ve toplam değeri 50 Euro'yu geçmeyen mallar ithalat vergilerinden muaftır. Değer sınırını aşan gönderilerde sadece sınır altındaki kısımdan muaftır.

Karar bağlantısı: https://dogana.rks-gov.net/SharedFolder/DocumentFiles/Vendimi%20i%20Ministrit%20nr%2001_492_27.05.2024%20lidhur%20me%20nenin%20374%20dhe%20377.pdf

3.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Bilgi Toplumu Hizmetleri Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-094), elektronik belgeleri kâğıt belgelerle eşdeğer kabul eder ve e-ticaret, e-bankacılık ve e-devlet gibi elektronik hizmetlerin

kullanımını kolaylaştırır. Ayrıca elektronik imzalar ve veri güvenliği konularını da düzenler. Yasa bağlantısı: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2811

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Kanun No. 06/L-034), satıcılar ile tüketiciler arasındaki mesafeli sözleşmeleri düzenler ve çevrimiçi işlemlerde tüketici haklarını güvence altına alır. Ürün bilgileri, fiyatlandırma ve sözleşmeden cayma hakkı gibi konularda açık bilgi verilmesini zorunlu kılar. Yasa bağlantısı: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16551

Elektronik Kimlik Tanımlama ve Güvenilir Hizmetler Hakkında Kanun (Kanun No. 08/L-022), Ocak 2022'den itibaren yürürlükte olup, elektronik kimlik tanıma yöntemlerini, elektronik imzaları, mühürleri ve zaman damgalarını düzenleyerek elektronik işlemlere yasal geçerlilik kazandırır. Yasa bağlantısı: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=51618

Elektronik Haberleşme Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-109), elektronik haberleşme hizmetlerini denetler ve hizmet sağlayıcıların faaliyete başlamadan önce Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'na (ARKEP) bildirimde bulunmalarını şart koşar. Yasa bağlantısı: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2851

3.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Hızlı Kargo ve Kurye Hizmetleri, Kosova'da "Posta Hizmetleri Hakkında Kanun" (Kanun No. 06/L-038) kapsamında düzenlenmiştir. Bu kanuna göre:

- Lisans Zorunluluğu: Hızlı kargo ve kurye hizmeti sunmak isteyen firmaların, Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'ndan (ARKEP) genel veya bireysel yetkilendirme alması gerekmektedir.
- Hizmet Standartları: Kurye hizmeti sağlayıcıları, gönderilerin alıcıya şahsen teslimini ve teslimatın imzayla belgelenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, teslimat süresi garantisi ve gönderi takibi gibi hizmetleri sunmaları beklenmektedir.

Sipariş Karşılama (Fulfillment) Hizmetleri kapsamında, Kosova'da fulfillment hizmetleri sunan firmalar, genellikle lojistik ve depo yönetimi alanında faaliyet gösteren şirketlerdir. Bu firmalar:

- Gümrük Mevzuatına Uyum: İthal edilen ürünlerin depolanması ve dağıtımı süreçlerinde, Kosova Gümrük Mevzuatı'na uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Özellikle, ithalat beyannameleri ve vergi yükümlülükleri konusunda dikkatli olunmalıdır.
- Tüketici Koruma: Fulfillment hizmetleri sunan firmalar, tüketici haklarını koruma amacıyla, ürünlerin zamanında ve hasarsız teslimatını sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, iade ve değişim süreçlerinde şeffaf ve adil bir politika izlemeleri beklenmektedir. Yasa bağlantısı: https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18419

3.16 Tanıtım ve Pazarlama

Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri 06/L-034 sayılı Tüketiciyi Koruma Yasası kapsamında düzenlenmiştir. İlgili yasa ve ilgili dijital pazarlama düzenlemelerine göre, tüketicilere yönelik reklam ve kampanyalarda yanıltıcı bilgiye yer verilmesi yasaktır; promosyon, indirim ve kampanyalar şeffaf

biçimde sunulmalı ve gerçek fiyat avantajları açıkça belirtilmelidir. E-posta, SMS ve sosyal medya gibi dijital kanallarla yapılan pazarlama faaliyetleri için tüketiciden önceden açık rıza (opt-in) alınması zorunludur. Elektronik tanıtımlarda hizmet sağlayıcının adı, adresi ve iletişim bilgileri görünür olmalı; ürün ya da hizmetin özellikleri, fiyatı, teslimat süresi ve iade hakkı hakkında eksiksiz bilgi sunulmalıdır. Ayrıca, e-posta bültenleri ve çevrim içi reklamlar için tüketiciye çıkış (opt-out) imkânı tanınmalıdır. Pazarlama faaliyetlerinde kullanılan kişisel veriler, Kosova'nın veri koruma mevzuatına uygun şekilde işlenmeli ve üçüncü taraflarla paylaşım ancak tüketicinin yazılı onayıyla gerçekleştirilmelidir.

Seramik sektöründe tanıtım ve pazarlamada en çok kullanılan yöntemin ise toptan satış yapan şirketler tarafından KOBİ'lere hitaben düzenlenen seminerler ve sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleridir.

3.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Kosova'da genel itibariyle seramik sektöründe tüketicilerin son yıllardaki tercihinde, standart küçük ebatlı ve parlak seramikler yerine büyük ebatlı, mat ve doğal taş görünümlü ürünlere olan talebin arttığı gözlemlenmektedir. Ülkede sosyal medya veya elektronik ticaret üzerinden seramik satışı çok düşük düzeydedir.

3.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti damping vergisi v.b.)

Kosova'da seramik sektöründe ithalat ve vergi uygulamaları, uluslararası ticaret politikaları ve yerel mevzuatla şekillenmektedir. CEFTA, AB ülkeleri, Büyük Britanya ve Türkiye ile serbest ticaret anlaşmaları kapsamında, bu ülkelerden ithal edilen seramik ürünleri gümrük vergisinden muaftır. Ancak, bu anlaşmalar dışında kalan ülkelerden yapılan ithalatlarda sabit %10 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır.

İthal edilen tüm ürünler için %18 oranında Katma Değer Vergisi (KDV) tahsil edilmektedir. Bazı özel ürün gruplarında, özellikle 6904900010 – 6904900020 ve 6904900030 GTİP'li ürünlerde, özel tüketim vergisi uygulanmaktadır. Kosova'nın Entegre Gümrük Tarifesi, ürün bazında detaylı vergi oranlarını ve uygulama esaslarını belirlemektedir. Bu sistem, ithalatçıların ürünlerine uygulanacak vergi oranlarını önceden öğrenmelerine olanak tanır.

Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveli: https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee

3.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Kosova'da seramik sektöründe tarife dışı engel bulunmamaktadır.

4. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Kosova'da son yıllarda inşaat sektöründe yaşanan gelişmelere ve artan yatırımlara paralel olarak seramik ürünlerine yönelik talebin de artış eğilimini sürdürdüğü değerlendirilmektedir. Ülkede seramik üretiminin bulunmaması ve iç talebin büyük ölçüde ithalat yoluyla karşılanması, yabancı üreticiler açısından pazara giriş ve ihracatlarını artırma imkânı sunmaktadır.

Özellikle Türkiye ile Kosova arasında 1 Eylül 2019 tarihinde yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA), Türk seramik ürünlerinin Kosova pazarındaki rekabet gücünü destekleyen önemli unsurlardan biridir. Anlaşma kapsamında ilgili ürünlerde gümrük vergilerinin kaldırılmış olması, Türk ihracatçılarına fiyat avantajı sağlarken, Türkiye ile Kosova arasındaki coğrafi yakınlık da lojistik, teslimat süreleri ve tedarik süreçleri bakımından önemli avantajlar sunmaktadır.

Bunun yanı sıra, İhracatın sürdürülebilir şekilde artırılmasında fiyat ve kalite unsurlarının yanı sıra, firmalar arasında tesis edilecek güvenilir ve uzun vadeli ticari ilişkiler, ürün devamlılığı, teslimat performansı ve satış sonrası hizmetlerin de belirleyici olacağı değerlendirilmektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Kosova'da üretim genel anlamda kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde düşük seviyede olan üretim, seramik sektöründe üretimin olmamasından kaynaklı seramik sektöründe ihracatçıları ve pazara girmek isteyen firmaları bekleyen en büyük tehditler, bölgesel ve küresel rakiplerin yoğun fiyat baskısı, AB teknik standartları ve taşıma maliyetleri oluşturmaktadır. Kosova ve bölge ülkeleri seramik sektöründe genellikle İspanya, İtalya ve Türkiye gibi köklü üreticilerin yanı sıra Çin ve Hindistan menşeli ucuz ürünlerin de hedefinde olan ülke konumunda olması, Kosova pazarının düşük kaliteli ve ucuz ürünlerin de ithal edildiği bir yer olmasından dolayı ülkemiz firmalarının ihracatını doğrudan etkileyen en önemli faktör fiyat kalite dengesidir.

Kosova'nın İstikrar ve Ortaklık Anlaşması ile CEFTA (Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması) kapsamında Avrupa pazarına entegrasyonu teknik şartları ağırlaştırmaktadır. Karbon ayak izi ve enerji verimliliği kurallarına uyum sağlayamayan üreticiler ihracat pazarlarında dışlanma riskiyle karşılaşır. Bölge ülkeleri üzerinden yapılan dolaylı ticaret akışlarına karşı komşu ülkelerin ve Türkiye'nin uyguladığı menşe denetimleri ticaret maliyetlerini ve bürokratik engelleri artırmaktadır.

Öte yandan, Kosova'nın 2008 yılında bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen, uluslararası tanınma sürecinin tamamlanmamış olması ve Birleşmiş Milletler ile Dünya Ticaret Örgütü üyeliğinin bulunmaması, uluslararası ekonomik ilişkiler ve veri erişimi bakımından çeşitli kısıtlar oluşturmaktadır. Ülke ekonomisine ve sektörlere ilişkin ayrıntılı, düzenli ve karşılaştırılabilir istatistiki verilerin sınırlı olması, seramik sektörünün pazar büyüklüğünün, ithalat eğilimlerinin, tüketim yapısının ve sektörel performansının sağlıklı şekilde analiz edilmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin yüksek seviyelerde olması da mevcut verilerin kapsamı ve doğruluğu bakımından dikkate alınması gereken unsurlardandır.

6. Seramik Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Kosova'da seramik sektöründe fiyatın yanı sıra, ürüne duyulan güven, marka, kalite, paketleme, reklam ve pazarlama, teslimat süresinin hızlı olması gibi unsurlar satışı etkileyen ana faktörler olarak sıralanabilmektedir.

Ayrıca, ülkemizden gerçekleştirilecek sektörel ticaret heyetleri veya doğrudan şirketler tarafından gerçekleştirilen ülke ziyaretleri çerçevesinde yerli firmalar ile yapılan B2B görüşmelerinin veya saha ziyaretlerinin de işbirliklerinin doğmasına ve ihracatımızın artmasına doğrudan etki etmektedir. Diğer taraftan, ülke ziyaretleri çerçevesinde işadamlarının Kosova'da faaliyet gösteren etkin ticaret odaları ile de görüşülmesinin fayda olduğu değerlendirilmektedir.

7. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Kosova'da son yıllarda artan kişi başına milli gelire paralel olarak tüketim ve tüketim malları ithalatı hızla artmaktadır. Tüketicinin ürün tercihinde fiyat ve kalite değerlendirmesi önem kazanmaktadır.

Ülkeye giren ithal malların kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu ve risk analizleri yönünden değerlendirme yapılmaktadır. Tüketicilerin kalite konusundaki hassasiyeti de dikkate alınarak ülkeye ihraç edilecek ürünlerin kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Ürün kalitesi ve standartlarının yanı sıra, satış sonrası hizmetlerin etkin şekilde sunulması, ürün garantisi sağlanması ve müşteri taleplerinin zamanında karşılanması da Kosova pazarında rekabet avantajı elde edilmesine katkı sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, ihracatçı firmalarımızın ticari faaliyetlerinde satış sonrası hizmet ve garanti koşullarına da önem vermeleri tavsiye edilmektedir.

İhracatçı firmalarımızın Kosova piyasasına mal satışlarında çoğunlukla alıcı ile bir satış sözleşmesi imzalanmamakta, ticaret daha çok konsinye usulde yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan satışlarda, paranın tahsili aşamasında zaman zaman sorun yaşanmaktadır. Bu durumda, çoğu zaman hukuki yollarla çözüm arayışına gidilmektedir. Kosova'da avukatlık ücretleri ile mahkeme masrafları yüksek olup, mahkeme sürecinin uzun sürebilmesi nedeniyle ticari sorunların çözümü zaman almaktadır. Ayrıca, mahkemenin lehte neticelenmesi halinde dahi borçlunun mal varlığını başkalarına devirle karşı karşıya kalınarak, alacak tahsil edilememektedir. Dolayısıyla, ihracatçılarımızın ileride zor durumda kalmamaları açısından ticari ilişkilerini, satış sözleşmesi yoluyla ve akreditifle ödeme şeklinde yürütmeleri tavsiye edilmektedir.

Kosova Ekonomi Odası ve Amerikan Ticaret Odası içinde oluşturulan Tahkim Kurulları firmalar arasında ihtilafları çözmeye yetkili kılınmıştır. Mahkemeye gitmeden Tahkim Kurullarına başvurularak firmalar arasındaki ihtilafların çözümü mümkün hale getirilmiştir. Ancak Tahkim Kurullarının bu hizmetlerinden yararlanabilmek için ticari sözleşmelere uyuşmazlık çıkması halinde uyuşmazlığın çözümü için adı geçen Tahkim Kurullarına başvurulacağı ibaresi eklenmelidir. Tahkim Kurulları mahkemeden çok daha kısa bir sürede karar vermekte ve maliyeti ise mahkeme maliyetlerinin üçte biri kadar olmaktadır. Tahkim Kurullarının kararları kesindir ve temyizi mümkün değildir.

Ayrıca, 21 Ocak 2022 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Meclisi ticaret alanında hukuk süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla Ticaret Mahkemesi ihdas edilmesi kararını onaylamıştır. 1

Ağustos 2022 tarihinde resmen hizmet vermeye başlayan Ticaret Mahkemesi, ticari, ekonomik ve mali nitelikteki konulara bakacak olup, birinci ve ikinci derece olmak üzere iki daireden oluşmaktadır.

Diğer taraftan, Kosova pazarında Alman, Makedon ve Arnavut firmalarının güçlü ticari konumları ve pazar payları dikkate alındığında, ihracatçılarımızın pazara giriş sürecinde mevcut rekabet koşullarını, yerleşik ticari ilişkileri ve tüketici tercihlerini yakından analiz etmeleri önem arz etmektedir. Bu çerçevede, Kosova pazarına yönelik faaliyetlerin kısa vadeli satış hedeflerinden ziyade, doğru iş ortaklarının belirlenmesi, güvenilir ticari ilişkilerin tesis edilmesi, rekabetçi ürün ve fiyat politikalarının oluşturulması ve uzun vadeli pazar geliştirme stratejileri doğrultusunda yürütülmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

8. Genel Değerlendirme

Kosova seramik sektörü, ülkedeki inşaat faaliyetleri, konut ihtiyacı ve yenileme çalışmalarıyla bağlantılı olarak gelişim potansiyeli taşıyan, ağırlıklı olarak ithalata dayalı bir sektör niteliğindedir. Kosova seramik sektöründe, yerli üretimin bulunmaması ve iç talebin ithalat yoluyla karşılanması nedeniyle, Türk ihracatçıları açısından potansiyel barındıran bir pazar niteliğindedir. Türkiye'nin ürün çeşitliliği, coğrafi yakınlığı ve Kosova ile yürürlükte bulunan Serbest Ticaret Anlaşması vb. gibi etkenler, ihracatımızın artırılması bakımından olumlu unsurlar arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte, bölge ülkelerinin yerleşik ticari konumları ile raporda bahsi geçen belirli ülkelerinden gelen fiyat odaklı ürünler ile rekabet, pazarda fiyat-kalite dengesini önemli hale getirmektedir. Pazarın sınırlı büyüklüğü, sektörel verilerin yetersizliği ve tahsilat riskleri de ihracatçılarımızın dikkate alması gereken hususlar arasındadır. Ayrıca, yine raporda belirtildiği üzere, satış sonrası hizmetlerin etkin şekilde sunulması ve müşteri taleplerinin zamanında karşılanması da Kosova pazarında rekabet avantajı elde edilmesine katkı sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede, firmalarımızın Kosova pazarına girişte doğru ürün ve fiyat politikaları oluşturmaları, ticari ilişkilerini güvenli ödeme yöntemleri ile yazılı sözleşmeler çerçevesinde yürütmeleri önem arz etmektedir. Kosova çok yüksek hacimli bir pazar olmamakla birlikte, özelikle seramik sektöründe sürdürülebilir ticari ilişkilerle ihracatımızın geliştirilmesine açık, erişilebilir ve potansiyel taşıyan bir pazar olarak değerlendirilmektedir.

9. Yararlı Adresler

T.C. Priştine Büyükelçiliği
Adres : Ismail Qemajli No:59 Arberia-Priştine
Tel : 00 383 38 226 044
Faks : 00 383 38 226 031
Web : http://pristine.be.mfa.gov.tr/
E-mail : embassy.prishtina@mfa.gov.tr

T.C. Priştine Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği
Adres : Imzot Nike Prella No:42 Ulpiana-Priştine
Tel : 00 383 38 606 599
Faks : 00 383 38 606 588
E-mail : pristina@ticaret.gov.tr

Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Kosova Ofisi
Adres : Edvard Lir No: 4 Arberia Priştine
Tel : 00 383 38 234 454
E-mail : pristine@tika.gov.tr

THY Türk Hava Yolları
Adres : Rr. Fehmi Agani Nr:32 Priştine
Tel : 00 383 38 240 600
00 383 38 240 800

Kosova Türkiye Ticaret Odası
Adres : Imzot Nike Prela No:42 Ulpiana / Priştine
Tel : 00 383 38 550 100
Web : www.kt-to.org
E-mail : info@kt-to.org

Kosova Dışişleri ve Diaspora Bakanlığı
Nena Tereze Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 213 963
Faks : 00 383 38 213 985
Web : https://mfa-ks.net/
E-mail : mfa@rks-gov.net

Kosova Sanayi, Girişimcilik, Ticaret ve İnovasyon Bakanlığı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel : 00 383 38 512 059
00 383 38 512 133
Web : https://mint.rks-gov.net/
E-mail : zkp.mti@rks-gov.net

Kosova Ekonomi Bakanlığı
Adres : Zahir Pajaziti Meydanı Nr. 36 Priştine
Tel : 00 383 38 200 215 05

Web : https://me.rks-gov.net/
E-mail : me.info@rks-gov.net

Kosova Maliye Bakanlığı
Adres : Mother Teresa Str. Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 200 34 339
Web : https://mf.rks-gov.net/
E-mail : kabineti.mf@rks-gov.net

Kosova Gençlik ve Spor Bakanlığı
Adres : Mother Teresa Str. Priştine
Tel : 00 383 38 211 637
Web : info.mkrs@rks-gov.net
E-mail : https://www.mkrs-ks.org/

Kosova Eğitim ve Bilim Bakanlığı
Adres : Agim Ramadani Priştine
Tel : 00383 38 213 327
Web : https://masht.rks-gov.net/
E-mail : Gezim.Berisha@rks-gov.net

Kosova Çevre ve Mekansal Planlama Bakanlığı
Eski Germija Binası Priştine, 10000
Tel : 00 383 38 200 32 004
Faks : 00 383 38 200 32 041
Web : https://www.mit-ks.net/
E-mail : mi.info@rks-gov.net

Kosova Ekonomi Odası
Adres : Nëna Terezë Street 20 Priştine
Tel : 00 383 38 224 299
Faks : 00 383 38 180 307
Web : www.oek-kcc.org
E-mail : info@oek-kcc.org

Kosova Yatırım Teşvik Ajansı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel/Faks: 00 383 38 200 36 542
Web : https://kiesa.rks-gov.net/
E-mail : info.kiesa@rks-gov.net

Kosova Gümrük İdaresi
Adres : Prishtinë, Kosovë
Tel : 00 383 38 548 788 -540 350
Faks : 00 383 38 542 411- 542 065
Web : https://dogana.rks-gov.net/
E-mail : info@dogana-rks.net

Kosova İstatistik Ajansı
Adres : Zenel Salihu No: 4 Priştine
Tel : 00 383 38 200 31 129
Web : http://ask.rks-gov.net/
E-mail : infoask@rks-gov.net

Kamu İhale Düzenleme Komisyonu
Adres :Ndertesa e ish Germise Zona B Priştine
Tel : 00 383 38 213 709
Web : https://e-prokurimi.rks-gov.net/
E-mail : rregullat.krpp@rks-gov.net

Dünya Bankası Kosova Ofisi
Adres : Rr. Prishtine – Fushe Kosove / Priştine
Tel : 00 383 38 224 454
Faks : 00 383 38 224 452
Web : https://www.worldbank.org/en/country/kosovo
E-mail : pic-kosovo@worldbank.org

Uluslararası Finans Kurumu IFC Kosova Ofisi
Adres : Rr.Lidhja e Pejes No 177, Priştine
Tel : 00 383 38 224 454
Web : https://www.ifc.org/en/contact-directory
E-mail : rmustafa@ifc.org

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası EBRD Kosova Ofisi
Adres : Rr. Prishtinë - Fushë Kosovë, Priştine
Tel : 00 383 38 242 07000
Web : https://www.ebrd.com/home/what-we-do/where-we-invest/kosovo.html

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE)
Tel : 00 383 38 500 162; 240 100
Faks : 00 383 38 240 711

10. Kaynakça

Kosova Gümrük Müdürlüğü; https://dogana.rks-gov.net/

Kosova İstatistik Ajansı; https://ask.rks-gov.net/

Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı; https://mint.rks-gov.net/

Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı; https://kiesa.rks-gov.net/